

DOCUMENT DE RECOMANACIONS SOBRE ELS MOVIMENTS DE POBLACIÓ A L'ÀFRICA SUBSAHARAINA

*Seminari realitzat a Palma de Mallorca (Espanya)
del 12 al 16 de març de 2007*

INTRODUCCIÓ

El mes de novembre de 2006 les ONG de cooperació al Desenvolupament (ONGD) de les Illes Balears, Veïns Sense Fronteres (VSF), Col·lectiu d'Educació en Drets Humans i de Prevenció Activa de Conflictes (CEPAC), Assemblea de Cooperació per la Pau (ACPP) i Fundació Liorna, preocupades per la recessió contínua d'Àfrica, especialment de l'Àfrica Subsahariana, en relació als Objectius de Desenvolupament del Mil·leni (ODM), organitzaren, amb la participació de veus africanes qualificades, 9 Fòrums a diferents municipis de l'Illa de Mallorca amb la finalitat de sensibilitzar la població sobre aquesta inquietant recessió.

Persuadides de l'existència d'una relació directa entre l'empobriment de l'Àfrica Subsahariana i els processos migratoris actuals, les dites ONGD han organitzat, del 12 al 16 de març de 2007 a Palma de Mallorca, un Seminari relatiu als Moviments de Població a l'Àfrica Subsahariana sota el títol "L'Àfrica Subsahariana es mou". En el dit Seminari s'han tractat temes com els desplaçaments interns, l'èxode del món rural cap a les grans ciutats, els refugiats a l'Àfrica Subsahariana i fora del Continent africà, així com els moviments migratoris des del Sud cap al Nord.

Aquest projecte de formació i sensibilització ha estat finançat per la Direcció General de Cooperació de la Conselleria d'Immigració i Cooperació del Govern de les Illes Balears, amb el suport i participació del centre d'Estudis i Documentació Contemporània (CEDOC) i del Departament d'Història Contemporània de la Universitat de les Illes Balears i amb la col·laboració del Vicerectorat de Projecció Cultural de la dita universitat. El Seminari, realitzat en el marc universitari, ha estat obert a persones interessades en els temes tractats, en particular universitaris i professors d'educació formal.

Aquest Seminari ha comptat, entre els ponents, amb diferents persones d'origen africà. Durant el Seminari, els ponents (veure llista al final del document) i els participants han contribuït a una millor comprensió dels processos migratoris, de les seves conseqüències i dels seus reptes.

1. ELS PARTICIPANTS

ENTENENT

- 1.1. que els moviments migratoris no són un "fenomen" casual, sinó que es tracta d'una constant dels ser humans que es produeix des dels orígens de la humanitat i que els països receptors s'han desenvolupant de forma manifesta a partir dels dits moviments;

1.2. que el desenvolupament humà es dóna la mà amb els moviments de població i que cap país, cap persona és completament autosuficient per sí mateixa;

ATÈS QUE el dret de les persones a desplaçar-se lliurement està reconegut en els instruments internacionals relatius als drets humans.

EXPRESSANT LA SEVA CONVICCIÓ QUE les migracions són necessàries, però que han d'anar acompanyades, tant en los països emissors com en els països receptors, de mesures específiques que les facin més eficaces i eficients.

2. ELS PARTICIPANTS CONSTATEN QUE

2.1. CONSTATAcions POSITIVES

2.1.1. PER ALS PAÏSOS EMISSORS

- a) Les migracions puguin aportar i/o transferir als seus països d'origen les experiències i les capacitats adquirides en el país d'acollida.
- b) El procés de mundialització ha duit la humanitat a convertir-se en un poble planetari, permetent una trobada més positiva entre els pobles que condueixi a un enriquiment mutu.
- c) Les transferències de recursos per part de les persones emigrades cap als seus països d'origen són superiors a l'Ajuda Oficial al Desenvolupament (AOD), i aquests moviments financers poden ser transformats en capital productiu i en prosperitat per a les societats d'origen.
- d) Les persones emigrades, quan han experimentat la llibertat de poder expressar els seus pensaments en els països d'acollida, poden ser impulsores de canvis polítics i socials en els seus països d'origen i, com a ambaixadores d'aquests països, fan possible igualment que els països d'acollida puguin estar informats i puguin així actuar a favor dels països d'origen de les persones immigrades.

2.2. PARA LOS PAÍSES RECEPTORES

- a) La "fuita de cervells" constitueix un benefici fàcil, atès que no requereix cap inversió en educació ni en formació.
- b) L'arribada d'una població jove compensa l'envelliment actual de la població.
- c) Les persones immigrades són complementàries a las poblacions dels països d'acollida, perquè efectuen els treballs que les dites poblacions d'acollida no poden o no volen seguir realitzant.
- d) La immigració és un benefici per als sistemes socials dels països on es produeix.
- e) L'arribada de persones immigrades, sovint de forma dramàtica, és una crida als països del Nord que duu a considerar la urgència de donar prioritat a

l'ajuda al desenvolupament en el Continent africà en general i a l'Àfrica Subsahariana en particular.

2.2.1. CONSTATAcions NEGATIVES

2.1.1. PER ALS PAÏSOS EMISSORS

- a) Pèrdua de capital humà per als països emissors a causa de la sortida d'una part de la seva població jove i dinàmica i per la "fuita de cervells", la qual cosa frena el desenvolupament d'aquests països.
- b) Manca d'estructures de comunicació, que fa difícils els intercanvis entre les persones emigrants i els països emissors.
- c) En la major part dels casos, les inversions estrangeres no són concebudes per ser aprofitades per les poblacions dels països on es produeixen, sinó només per les multinacionals.
- d) El retorn dels emigrants és sovint considerat pels països d'origen com un perill potencial per al seu "statu quo", perquè poden provocar tensions lligades a propostes de canvi profundes i, a vegades, en relació a la forma de govern.
- e) Els emigrants no comuniquen als seus països emissors les dificultats trobades i la desil·lusió que han de vèncer, dificultats que demostren que el Nord no és "El Dorado".
- f) Mala gestió de recursos humans i naturals, així com de les ajudes exteriors.
- g) Manca de planificació intel·ligent que posi l'accent sobre el desenvolupament del món rural, amb la finalitat de minvar l'èxode cap a les ciutats, evitant així que el medi rural es converteixi en un territori favorable a l'emigració cap a l'exterior del país.
- h) Existència d'un exèrcit massa costós per a les seves economies fràgils i, sovint, al servei de la violència.
- i) Manca d'imaginació i de dinamisme per crear noves ocupacions productives amb la finalitat de lluitar contra la tendència a considerar la funció pública com a l'únic treball remunerat possible i l'Estat com a únic creador d'ocupació.

2.2.2. PER LAS PAÏSOS RECEPTORS

- a) Una certa indiferència d'una gran part de la població que no veu la necessitat d'informar-se sobre las raons profundes de la immigració.
- b) Una actitud a vegades hostil de la població que creu , o fins i tot afirma, que els immigrants són una amenaça per al seu equilibri polític, social, econòmic i cultural.
- c) Actitud de compassió que no condueix a un compromís en favor de les persones immigrades, ni a solidaritzar-se amb elles.

- d) Declaració, o posada en marxa de polítiques, presentant les persones immigrades com un perill nacional, provocant al mateix temps, o a llarg termini, actituds i actes xenòfobs.

3. RECOMANACIONS

3.1. ALS PAÏSOS EMISSORS

- a) Crear condicions susceptibles d'evitar la partida dels seus ciutadans, especialment de les persones joves i dinàmiques i d'aquelles més formades, sobre tot per la posada en marxa de les polítiques de desenvolupament integral.
- b) Posar en marxa estructures d'intercanvi i de comunicació entre les persones emigrades i la població que s'ha quedat, destinades a afavorir una solidaritat mútua, amb la finalitat que aquestes persones immigrades mantinguin vincles amb els seus països d'origen.
- c) Posar en marxa mecanismes que permetin que les inversions que realitzin en el seu país d'origen siguin aprofitades i serveixin sobre tot a la població local.
- d) Presentar una imatge positiva de les persones emigrades, les quals, per la seva visió més oberta al món, poden permetre intercanvis profunds en els països d'origen en matèria de democratització.
- e) Posar en marxa mecanismes plurals i realment eficaços per lluitar contra el mal govern.
- f) Dotar-se d'instruments fiables per a una gestió sana i responsable del patrimoni nacional en el marc d'un desenvolupament humà, integral i sostenible.
- g) Reservar en matèria de planificació una atenció particular al món rural per tal de crear condicions de desenvolupament harmònic entre el camp i la ciutat.
- h) Reduir els efectius dels exèrcits i convertir-los en professionals al servei de la pau i del desenvolupament.
- i) Diversificar la creació d'oficis i encoratjar les iniciatives privades per tal que l'Estat no sigui l'únic proveïdor d'ocupació.
- j) Incitar els mitjans de comunicació a divulgar programes que posin en guàrdia la població contra els projectes migratoris que puguin donar lloc a abusos contra els seus drets fonamentals i al rebuig per part dels països receptors, si aquests projectes no són posats en marxa de forma acceptable.

3.2. ALS PAÏSOS RECEPTORS

- a) Informar i sensibilitzar correctament la població sobre la problemàtica de les persones immigrades, els seus perills i les seves conseqüències nivell local i internacional.
- b) Posar de relleu els aspectes positius de la immigració que no ha de ser percebuda com a una amenaça, sinó més bé com a una font de riquesa, tant per al país d'acollida com per al país d'origen, i tranquil·litzar la població, demostrant que la immigració no representa un perill per al país, sinó, al contrari, un valor afegit per al desenvolupament sòlid i per al manteniment de les conquestes socials.
- c) Posar en marxa polítiques a favor d'una integració harmoniosa de les persones immigrades amb la finalitat de permetre-les participar en el desenvolupament del país, garantint el respecte mutu d'uns (els immigrants) i d'altres (la població del territori d'acollida)
- d) Proposar als països emissors mecanismes relatius a l'establiment d'una cooperació i d'un partenariat capaç de gestionar les qüestions de les migracions i els recursos naturals, per tal que, tant els països emissors com els països receptors obtinguin avantatges dels moviments migratoris, que se convertiran així en una font d'apropament entre els pobles i en un factor de desenvolupament, i no en una font de conflicte.
- e) Preveure mòduls educatius, tant a les escoles primàries com en els centres de secundària i a les universitats, que permetin conèixer les altres cultures, especialment les d'Àfrica, garantint dins les matèries habituals la transversalitat de l'educació per la pau, el coneixement dels drets fonamentals de la persona humana, la cooperació al desenvolupament, etc.
- f) Donar suport a les iniciatives locals de desenvolupament dels sectors més desfavorits en els països emissors.
- g) Alleugerir les formalitats d'entrada legal de les persones immigrades en els països del Nord i instaurar visats d'entrades múltiples per tal de reduir el nombre d'immigrants que, desitjant retornar legalment als països receptors, hagin romandre en ells sense condicions de legalitat davant la impossibilitat d'obtenir un segon visat.

3.3.- A LES PERSONES MIGRANTS

- a) Transformar el seu projecte individual de millora de les seves condicions de vida en un projecte col·lectiu útil al seu país d'origen, amb la finalitat que esdevinguin de fet agents de desenvolupament.
- b) Esforçar-se per obrir-se a la societat d'acollida amb la idea de conèixer-la millor i de donar-se a conèixer, integrant-se en particular en el teixit social per participar activament a la transformació de la "multiculturalitat" en "interculturalitat".

- c) Ser crítics envers la societat d'acollida, evitant assumir elles mateixes alguns dels seus aspectes negatius, de tal manera que puguin trametre una interpretació objectiva i realista d'aquesta societat a la seva societat d'origen, col·laborant a la desaparició del mite de "El Dorado".
- d) Millorar les seves capacitats professionals per no haver-se de conformar amb els treballs reservats a treballadors poc o gens qualificats i aprofitar la formació que adquiriren en les seves societats d'origen amb les quals han de mantenir lligams permanents.

4. CONCLUSIONS

- a) Conjuguar la cooperació al desenvolupament amb una política migratòria que s'inscriu en una política global favorable a l'equilibri, l'eficàcia i l'eficiència i a un partenariat just i equitatiu.
- b) Posar en marxa instruments de cooperació sense esperit colonialista amb la finalitat de reduir la pobresa del Sud, disminuir la pressió migratòria i els factors que afavoreixen l'exclusió, el racisme i la xenofòbia en les societats d'acollida.
- c) Fixar mesures per contrarestar el flux del tràfic de éssers humans posat en marxa per explotar les necessitats de partida de les persones emigrants.
- d) Modificar la política de cooperació, donat suport realment als processos democràtics en los països emissors, en lloc de mantenir règims autoritaris que són generadors de moviments migratoris.
- e) Instaurar una política migratòria que tingui en consideració aspectes econòmics, socials i culturals referents als drets de la persona humana, a la seva dignitat i a un desenvolupament sostenible.
- f) Reconèixer a les persones immigrades el seu dret al treball, tenint en compte la seva qualificació i fins i tot la seva titulació, tal com es fa amb la població del país d'acollida.
- g) Encoratjar les polítiques de desenvolupament regional integrat susceptibles de generar en els països emissors innovacions que actuïn com a fre a l'emigració.
- h) Iniciar projectes orientats cap a un desenvolupament durable i sostenible que vagi reduint l'escletxa digital, afavorint l'accés a les tecnologies modernes amb la finalitat de consolidar l'autonomia alimentària, sanitària i mèdica, i l'accés a l'educació i a l'ensenyament professional, contribuint així al desenvolupament local i ajudant, conseqüentment, a donar una resposta a les causes profundes de la immigració.
- i) Treure el major profit possible del potencial de l'emigració com a factor de desenvolupament, modernització i innovació des de les societats d'origen.

- j) Facilitar la transferència, la formació i la capacitat professional dels immigrants, donar suport al seu retorn voluntari gràcies al desenvolupament de projectes de reinserció econòmica en els seus països d'origen i reforçar els lligams entre les diàspores i les societats d'origen.
- k) Promoure iniciatives que afavoreixin les inversions productives (incloent les aportades pels immigrants) que contribueixen al desenvolupament i a l'estabilitat política dels països africans.
- l) Posar en marxa mecanismes d'intercanvi d'informació de necessitats dels països d'acollida i dels països emissors en relació a l'accés al mercat de treball en aquests darrers, mecanismes que permetrien optimitzar el potencial dels emigrants temporers i els de llarga durada.
- m) Respectar de forma integral els compromisos de la Convenció de Ginebra sobre el dret d'asil i els drets de les persones emigrants i de les seves famílies, així com els drets fonamentals de totes les persones residents en un mateix territori sense cap tipus de distinció a causa del seu origen.

Llistat de ponents

Mgr. Serapion BAMBONANIRE (Burundi)

Mme. Marguerite BUKURU (Burundi)

M. Bonaventure GASHIKANYI (Burundi)

Dr. Mbuyi KABUNDA (República Democràtica del Congo)

M. Shaaban MAMBO (Tanzània)

M. Esron NIYUNGEKO (Burundi)

Mme Perpétue NSHIMIRIMANA (Burundi)

M. Joseph NTAMAHUNGIRO (Burundi)

M. John SHABANI (República Democràtica del Congo)

Sra. Maribel ALCAZAR (Vice-presidenta de VSF)

Sra. Irene CLARO (Amnistia Internacional Espanya)

Il·lma. Sra. Magdalena CONTESTI (Directora General de Cooperació del "Govern de les Illes Balears")

Sra. Astrid ESCRIG (Secretaria tècnica de la CONGDIB)

Sra. Elisa MARTIN (Presidenta del CEPAC)

Sr. Jaume OBRADOR (President de VSF)

Sra. M^a Magdalena OBRADOR (Coordinadora de Sensibilització de VSF)

Dr. Sebastià SERRA (Director del CEDOC-UIB)

Sra. Mónica TAMAYO (Delegada en Balears de ACPP)